

Hans Goslinga

Samsom moet nu zijn leiderschap laten zien

Zelden is zoveel politieke en bestuurlijke onmacht zichtbaar geworden als in deze dagen. Aan de ene kant is er een staatssecretaris, Teeven, die de bescherming van de welvaartsstaat nog verder wil opvoeren door illegaal verblijf strafbaar te stellen. Aan de andere kant verkeert een andere staatssecretaris, Weekers, politiek in het nauw omdat diezelfde welvaartsstaat zo lek blijkt te zijn als een mandje.

De omvang van de fraude met de zorg- en huurtoeslagen, waarvoor Weekers politieke verantwoordelijkheid draagt, is nog niet bekend, maar belooft volgens de Algemene Rekenkamer een miljard euro. Waar de ene hand van de overheid dus met veel vertoon wordt geheven om ongewenste vreemdelingen te weren, geeft de andere hand blind geld weg aan uitgekookte types, om het even waar ze vandaan komen, als ze hier maar een adres opgeven.

Teeven heeft de ironie van deze samenloop nog wat verdiept met de uitspraak dat hij niet weet of zijn maatregel wel het beoogde afschrikwekkende effect zal hebben. Ter verklaring zei hij eind april in het blad *Wordt vervolgd* van Amnesty International dat 'we wel vaker maatregelen hebben ingevoerd zonder te weten of ze werkten'.

Deze uitspraken maken in elk geval duidelijk dat het partijpolitieke motief de overhand heeft. De VVD wil de PVV van het lijf houden en had in de kabinetsformatie deze concessie van de PvdA nodig in ruil

De verzorgingsstaat met harde hand beschermen tegen illegalen, en tegelijk een miljard euro uitdelen aan uitgekookte types: dit beleid mist visie

voor instemming met het kinderpardon. De eerste CDA-leider Van Agt zei het al: politiek is voor negentig procent optiek en akoestiek.

Dat mag zo wezen, de onmacht die zich in deze twee kwesties openbaart, laat haarscherp zien hoezeer het de gevestigde politiek de laatste jaren ontbreekt aan doordachte en coherente visies, gebaseerd op analyses van wat er in de wereld aan de hand is. Door dat tekort zijn partijen als VVD, PvdA en CDA beurteelings speelbal geworden van tijd en omstandigheden, die tegelijk een vruchtbare voedingsbodem bleken voor populisme en avonturisme.

Na de vervroegde verkiezingen van 2012, de vijfde in tien jaar, hebben VVD en PvdA ingezet op stabiliteit. Dat is de voornaamste drijfveer van deze coalitie, die zeker op waarde moet worden geschat. Maar het streven naar stabiliteit op basis van

de gekozen uitruilmethode verkeert in zijn tegendeel als er, zoals Teeven laat zien, maatregelen op goed geluk worden genomen en een samenhangende inhoudelijke motivering ontbreekt. Daardoor mist het beleid overtuigingskracht en geloofwaardigheid.

PvdA-leider Samsom doet zijn uiterste best nu alsnog die samenhang in het vreemdelingenbeleid aan te brengen. Maar het blijft een moeilijk verhaal: het opvoeren van de afschrikking aan de ene, het versoepelen van vreemdelingendetentie en toelatingsbeleid aan de andere kant. Of het strafbaar stellen van illegaliteit concreet effect heeft of niet, het draagt bij aan het klimaat van verschuiving, uitsluiting en het schildpadgedrag dat het Sociaal en Cultureel Planbureau de laatste tien jaar in de samenleving signaleert.

Bovendien levert het een wettelijke basis voor handhaving die onder dit kabinet wellicht terughoudend zal zijn, maar onder een volgend kabinet actief ter hand kan worden genomen. In de Verenigde Staten is het handhavingsbeleid in de eerste plaats gericht op het oppakken van criminelen onder de illegalen, maar er worden ook veel mensen zonder legale status aangehouden die zich oppassend gedragen en een fatsoenlijk leven leiden. De oorzaak is dat de verantwoordelijke dienst op last van de regering een quotum van jaarlijks 400.000 illegalen moet halen.

Onder de regering-Obama zijn de afgelopen jaren anderhalf miljoen mensen zonder papieren, onder wie een niet geringe minderheid van goedwillenden, gedeporteerd – een term die in Amerika een minder geladen karakter heeft dan hier en vrijelijk wordt gebruikt. Pas nu ligt er een lang verbeid voorstel dat voor de oppassende burgers onder de elf miljoen illegalen de weg naar het staatsburgerschap opent. Maar of dit polderachtige voorstel, van vier Democratische en vier Republikeinse Senatoren, de eindstreep zal halen, is gezien de diepe verdeeldheid tussen beide kampen twijfelachtig. Amerika verschilt in weerwil van zijn reputatie als 'Nation of immigrants' in dit opzicht niet zo heel veel van Europa.

De PvdA gaat ervan uit dat Teeven in zijn beleid niet langer de quota zal hanteren, die al gauw tot bureaucratie domme kracht leiden. Maar dat kan later veranderen, afhankelijk van het kabinet dat er zit.

In het conflict tussen PvdA-leider Samsom en de leden van zijn partij staat er dus wel wat op het spel. Voor Samsom is de kwestie een serieuze test van zijn politieke leiderschap. Lukt het hem zowel de partij bijeen te houden als de coalitie met de VVD voort te zetten?

Aan moed en vechtlust ontbreekt het hem niet, maar in deze situatie is er meer nodig, kijkend naar het splijtende effect van de immigratiewestie in de afgelopen tien jaar. De recente geschiedenis van het CDA kan hem dienen als voorbeeld van wat je als leiderschap aan schade aanricht, als je alleen al een derde van je leden volledig negeert.

Curaçao worstelt met de nasleep van de moord op de populaire politicus Helmin Wiels. Hij kaartte de corruptie op het eiland aan, maar critici wijzen erop dat zijn eigen partij de democratie heeft uitgehold.

Over de doden niet alleen maar goeds

Janita Monna
Willemstad (Curaçao)

'All is not well in the state of Curaçao.' Die woorden – met een knipoog naar Shakespeare – sprak rechter Bob Wit begin april, toen Curaçao het 75-jarig bestaan van de democratie vierde. Democratie, zo zei Wit, is méér dan een besluitvormingsprocedure. Het is "vooral een stelsel waarin het gaat om waarden".

Wit kon niet vermoeden dat die woorden nauwelijks een maand later een wel zeer wrange bijmaak zouden krijgen, toen zondagmiddag 5 mei, de dag waarop Nederland de vrijheid vierde, de leider van de grootste politieke partij van Curaçao, de Pueblo Soberano (Soeverein Volk) werd vermoord: Helmin Wiels.

Over de doden niets dan goeds. En afgelopen week waren het vooral Wiels' kwaliteiten die over het voetlicht werden gebracht. Minister Plasterk (binnenlandse zaken) roemde in zijn reactie de partijleider als een gedreven politicus en iemand van bijzonder kaliber. Terwijl diezelfde Wiels Nederlanders eerder de stuipen op het lijf joeg met uitspraken als "laat die *makamba's* (Nederlanders) maar komen, de bodybags liggen klaar". Een uitspraak die hij later behoorlijk afzwakte, maar die er desondanks voor zorgde dat de PVV het Interparlementair Koninkrijksoverleg in maart van dit jaar, waarbij ook Wiels aanwezig was, boycotte.

Helmin Wiels, strijder voor een onafhankelijk Curaçao, los van Nederland, voorstander van de zogeheten 80/20-regeling waarbij nog slechts 20 procent van de werknemers van een bedrijf van buitenlandse komaf zou mogen zijn en de rest Curaçaoenaar, voorvechter van gratis onderwijs voor iedereen, de man die het gevecht aanging met de corruptie op het eiland.

Vooraf over dat laatste werd in de afgelopen week veel gesproken. Niet in de laatste plaats omdat – vooralsnog – het sterke vermoeden bestaat dat zijn kennis op dat terrein te groot was: daags voor zijn dood zei Wiels een immens corruptieschandaal op

het spoor te zijn. Het netwerk van UTS, een nationaal telecombedrijf, zou worden gebruikt voor illegale sms-loterijen. Daarbij zou ook belasting worden ontdoken. Onder meer Robby's Lottery, van Robertico Dos Santos, zou hierbij betrokken zijn. Dos Santos, financier van de MFK (Movimentu Futuro Korsou) van Gerrit Schotte, geldt als verdachte in de zaak Bientu, waarbij mogelijke fraude- en wituwaspraktijken worden onderzocht.

Wiels sprak van over een 'monster en een nucleaire bom'. Hij leek zich ervan bewust dat het laten ontploffen van deze bom, hem zijn leven zou kunnen kosten: van de belastende documenten die hij openbaar wilde maken, zou hij vijf kopieën hebben gemaakt.

Dos Santos ontkende donderdag in een open brief de beschuldigingen aan zijn adres.

Oud-rector magnificus van de Universiteit van de Nederlandse Antillen, Miguel Goede, verbaast zich hoe snel de mythevorming na Wiels' dood zijn intrede deed. "Dat hij ge-

'De strijd gaat door, de invloed van Wiels zal alleen maar groter worden'

prezen wordt omdat hij de corruptie op Curaçao wilde aanpakken is terecht, maar hij en zijn partij waren zelf beslist niet brandschoon", zegt Goede. "In het kabinet met de MFK (2010-2012) zijn onder zijn ogen rare dingen gebeurd, toen hield hij zijn mond. En ook na de verkiezingen is er gesjoemeld met onder meer aanbestedingen in de bouw. Nu roepen dat hij de enige is die strijdt tegen corruptie, scheidt een eenzijdig beeld."

Binnen de partij is meer dan eens gesproken over het scenario dat Wiels, of een van de andere kopstukken van de PS zou kunnen wegvallen. In de week na de moord straalde de partij dan ook vooral eenheid uit. "De strijd gaat door. De invloed van Wiels zal alleen maar groter worden", aldus interim-fractie leider Ivar Asjes. "Er staan een heleboel nieuwe Wielsen op."

Maar ondanks de vastberadenheid die PS toont, dringt zich de vergelijking op met de moord op Pim Fortuyn, elf jaar geleden. Na het wegvallen van de charismatische stemmentrekker, bleef er van zijn partij weinig over. Het 'gedachtengoed' kwam terug in verkiezingsprogramma's en standpunten van andere partijen.

Goede gelooft dat de wens van de PS om de eenheid binnen de partij te bewaren oprecht is. "Maar", zegt hij, "de geschiedenis leert dat als er geen duidelijke leider is, er interne spanningen kunnen komen. Kijk naar de verdeling van de stemmen. Van de ruim 19.000 stemmen die de PS kreeg bij de verkiezingen in oktober vorig jaar, gingen verreweg de meeste naar Wiels. Asjes en de anderen kregen een paar honderd. En daarbij, de partij heeft veel intellectueel kader verloren, toen de stichting Korsou Fuerte i Otonomo (KFO, Curaçao sterk en onafhankelijk) zich eind 2012 afkeerde van Wiels."

KFO, waarin prominente advocaten vertegenwoordigd waren, was samen met de PS tegen de staatkundige vernieuwing, en propageerde een onafhankelijk Curaçao. Dat Wiels een coalitie aanging met partijen die juist voor de huidige staatkundige structuur hadden gestemd – het eiland is een land binnen het Koninkrijk der Nederlanden – was voor hen onverteenbaar.

De PS spreekt tegen dat Wiels een draai heeft gemaakt: "We zijn altijd voorstander geweest van een geplande, geleidelijke weg naar soevereiniteit." Toch zegden meer aanhangers hun lidmaatschap op. "Nadat Wiels in oktober 2012 een andere toon ging aanslaan, konden hij en ik elkaar politiek gezien niet meer vin-